

ด่วนที่สุด

ที่ กษ ๑๒๐๔/๕๗๓

สกล. (e-Mail)

ส่ง : กนธ.

รับที่ : ๕45๖/67

12 ม.ค. 2567 เวลา 15.00 น.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ถนนราชดำเนินนอก กทม. ๑๐๒๐๐

๑๒ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง ร่างกฎกระทรวงการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินของผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๕/๑๗๔๐๒ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๖
 ๒. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๙๐๘/๒๙๔ ลงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๖
 ๓. สำเนาหนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ด่วนที่สุด ที่ กษ ๑๒๐๔/๗๑๗๒ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๖
 ๔. สำเนาหนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๒๖๔๖๓ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๖
 ๕. สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎกระทรวงการตกทอดทางมรดกและการโอนสิทธิในที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. และเอกสารเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็น
 ๖. สำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๕ และครั้งที่ ๓/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๕
 ๗. สำเนารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎ ระเบียบร่างกฎกระทรวงการตกทอดทางมรดกและการโอนสิทธิในที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.
 ๘. สำเนาหนังสือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ด่วนที่สุด ที่ กษ ๑๒๐๔/๕๕๒๘ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๖
 ๙. ร่างกฎกระทรวงการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินของผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. พร้อมบันทึกหลักการและเหตุผล

ด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ขอเสนอเรื่อง ร่างกฎกระทรวงการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินของผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. มาเพื่อคณะกรรมการรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๕)

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะกรรมการ

๑.๑ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เสนอร่างกฎกระทรวงการตกทอดทางมรดกและการโอนสิทธิในที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๙ และมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มาเพื่อให้คณะกรรมการรัฐมนตรีพิจารณา ซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณาและอนุมัติหลักการ

ในร่าง...

ในร่างกฎกระทรวงนี้แล้ว เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ความเห็นของกระทรวงมหาดไทยไปประกอบการพิจารณาด้วยแล้วดำเนินการต่อไปได้ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

๑.๒ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แจ้งผลการตรวจพิจารณาร่างกฎกระทรวงการตกทอดทางมรดกและการโอนสิทธิในที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. สรุปสาระสำคัญได้ว่า คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้ตรวจพิจารณาร่างกฎกระทรวงดังกล่าวเสร็จแล้ว (เรื่องเสร็จที่ ๑๕๑๓/๒๕๖๖) โดยได้แก้ไขชื่อร่างกฎกระทรวง เป็น “ร่างกฎกระทรวงการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินของผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.” และแก้ไขหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม และการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินไปยังสถาบันเกษตรกรหรือสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ พร้อมทั้งได้กำหนดกระบวนการหรือขั้นตอนการจดทะเบียนสิทธิในที่ดินให้แก่ทายาทโดยธรรมของผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้ชัดเจนขึ้นตามข้อสังเกตของกระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน) ทั้งนี้ ส.ป.ก. ได้แจ้งยืนยันความเห็นชอบร่างกฎกระทรวงที่ผ่านการตรวจพิจารณาจากสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ดังกล่าวไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒ และ ๓

๑.๓ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือแจ้งว่า ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีได้เข้าถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ก่อนเข้ารับหน้าที่แล้ว เมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๖ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงขอส่งร่างกฎกระทรวงการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินของผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ตรวจพิจารณาเสร็จแล้วคืนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อดำเนินการเสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ และระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔

๒. ความเร่งด่วนของเรื่อง

การออกกฎกระทรวงตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ เข้าลักษณะของบทบัญญัติที่จะต้องมีการออกกฎหรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายบัญญัติก่อนจึงจะทำให้ประชาชนได้รับสิทธิประโยชน์จากกฎหมายได้ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในฐานะรัฐมนตรีผู้รักษาการที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎกระทรวงดังกล่าวตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ จึงต้องเร่งรัดดำเนินการโดยเร็วซึ่งต้องไม่ช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๒๒ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๓๙ (๑) แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ เห็นชอบให้ขยายระยะเวลาการดำเนินการจัดทำกฎกระทรวงดังกล่าวออกไปอีก ๑ ปี นับแต่วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๖

๓. สาระสำคัญและข้อเท็จจริง

๓.๑ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดย ส.ป.ก. ขอเสนอร่างกฎกระทรวงการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินของผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้ตรวจพิจารณาร่างกฎกระทรวงการตกทอดทางมรดกและการโอนสิทธิในที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิ

โดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ โดยร่างกฎกระทรวงนี้ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งได้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของเกษตรกร ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง และบุคคลทั่วไป ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของ ส.ป.ก. (www.alro.go.th) กำหนดระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็นเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๕ จนถึงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๕ และคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบ ซึ่งแต่งตั้งขึ้นตามคำสั่งของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้พิจารณาร่างกฎกระทรวงดังกล่าว พร้อมรายงานผลการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องแล้วมีมติเห็นชอบ ในการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๕ และครั้งที่ ๓/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๕ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๕ และ ๖

๓.๒ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดย ส.ป.ก. ได้จัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎ และส่งรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎดังกล่าวให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อใช้ประกอบการตรวจพิจารณา ตามนัยมาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบกฎกระทรวง กำหนดร่างกฎที่ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบ พ.ศ. ๒๕๖๕ พร้อมทั้งได้เปิดเผยรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎผ่านระบบกลางทางกฎหมายและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของ ส.ป.ก. ด้วยแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๗ และ ๘

๔. สาระสำคัญของร่างกฎกระทรวง

ร่างกฎกระทรวงการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินของผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้ตรวจพิจารณาแล้ว (เรื่องเสร็จที่ ๑๕๑๓/๒๕๖๖) มีสาระสำคัญ ดังนี้

๔.๑ กำหนดบทนิยามคำว่า “ผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม” คำว่า “พื้นที่เกิดกับสถาบันการเงินที่ร่วมโครงการกับ ส.ป.ก.” คำว่า “ส.ป.ก.” คำว่า “ส.ป.ก.จังหวัดแห่งท้องที่” และคำว่า “เลขธิการ” เพื่อให้มีความหมายที่ชัดเจน และเพื่อให้การใช้ถ้อยคำในร่างกฎกระทรวงมีความกระชับ (ร่างข้อ ๑)

๔.๒ กำหนดให้การแจ้ง การยื่นเอกสารและหลักฐาน หรือการติดต่อใด ๆ และการออกเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ตามกฎกระทรวงนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ และในกรณีที่มีเหตุไม่สามารถดำเนินการโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ ให้ดำเนินการ ณ ส.ป.ก.จังหวัดแห่งท้องที่อันเป็นที่ตั้งของที่ดิน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการติดต่อประสานงานกับทางราชการ และทำให้การดำเนินการในขั้นตอนต่าง ๆ มีความรวดเร็วยิ่งขึ้น (ร่างข้อ ๒)

๔.๓ หมวด ๑ การตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม (ร่างข้อ ๓ ถึงข้อ ๖)

๑) กำหนดให้ในกรณีที่ผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมถึงแก่ความตาย หรือศาลมีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญ ให้สิทธิในที่ดินดังกล่าวตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรมที่มีสิทธิได้รับมรดกตามลำดับญาติที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยการแบ่งสิทธิในที่ดินให้แก่ทายาทโดยธรรมนั้น จะต้องอยู่ภายใต้บรรพ ๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการแบ่งสิทธิในที่ดินให้แก่ทายาทโดยธรรมตามที่กำหนดไว้ รวมทั้งกำหนดให้ชัดเจนว่าคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ถือเป็นทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้หลักเกณฑ์การตกทอดทางมรดกซึ่งสิทธิในที่ดินที่ได้รับโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีความชัดเจนและสอดคล้องกับหลักการตกทอดทางมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ร่างข้อ ๓)

๒) กำหนดให้ทายาทโดยธรรมหรือผู้จัดการมรดกที่ประสงค์จะแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินมรดก ต้องมีหนังสือแจ้งความประสงค์ในการขอแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินให้ ส.ป.ก.จังหวัดแห่งท้องที่ทราบ ซึ่งเมื่อ ส.ป.ก.จังหวัดแห่งท้องที่เห็นว่า การแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นถูกต้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดแล้ว ให้มีหนังสือรับรองการโอนสิทธิในที่ดินให้แก่ทายาทโดยธรรมไว้เป็นหลักฐาน เพื่อใช้ประกอบการแบ่งแยกหรือโอน (ร่างข้อ ๔)

๓) กำหนดให้ทายาทโดยธรรมที่ได้รับที่ดินมรดกจะต้องใช้ที่ดินที่ได้มาเพื่อประโยชน์ในการประกอบเกษตรกรรม หากใช้ที่ดินโดยฝ่าฝืน ให้ ส.ป.ก. แจ้งเตือนเป็นหนังสือเพื่อดำเนินการให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด หากไม่แก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ ส.ป.ก. มีคำสั่งให้ทายาทโดยธรรมผู้รับที่ดินมรดกนั้นโอนสิทธิในที่ดินคืนให้ ส.ป.ก. (ร่างข้อ ๕)

๔) กำหนดให้สิทธิในการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินของทายาทโดยธรรมที่ได้รับที่ดินมรดกมานั้น เป็นไปตามมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ เพื่อเป็นการกำหนดวิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการแบ่งแยกและโอนสิทธิในที่ดินมรดกของทายาทโดยธรรมให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น (ร่างข้อ ๖)

๔.๔ หมวด ๒ การแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินไปยังสถาบันเกษตรกร (ร่างข้อ ๗ ถึงข้อ ๙)

๑) กำหนดให้ผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมสามารถโอนสิทธิในที่ดินให้แก่สถาบันเกษตรกรเพื่อชำระหนี้ “ทั้งหมด” หรือ “บางส่วน” ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ประสงค์จะประกอบเกษตรกรรมต่อไป ยังคงเหลือที่ดินบางส่วนที่จะนำมาใช้ในการประกอบเกษตรกรรม (ร่างข้อ ๗)

๒) กำหนดให้ผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ประสงค์จะแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดิน ต้องมีหนังสือแจ้งความประสงค์ในการขอแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินให้ ส.ป.ก.จังหวัดแห่งท้องที่ทราบ ซึ่งเมื่อ ส.ป.ก.จังหวัดแห่งท้องที่เห็นว่า การแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นเป็นการโอนสิทธิในที่ดินเพื่อชำระหนี้กันจริง ให้มีหนังสือรับรองการโอนสิทธิในที่ดินให้แก่สถาบันเกษตรกรหรือผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไว้เป็นหลักฐาน เพื่อใช้ประกอบการแบ่งแยกหรือโอน (ร่างข้อ ๘)

๓) กำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินของสถาบันเกษตรกรภายหลังจากที่ได้รับโอนสิทธิในที่ดิน เพื่อให้สถาบันเกษตรกรมีแนวทางปฏิบัติในการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ชัดเจน โดยสถาบันเกษตรกรต้องใช้ที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรม และจะทำการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินไปยังผู้อื่น หรือนำไปให้บุคคลอื่นเช่าไม่ได้ เว้นแต่กรณีตามที่กำหนด เช่น การให้เจ้าของเดิมหรือทายาทโดยธรรมของเจ้าของเดิมซื้อคืน หรือการให้เจ้าของเดิม ทายาทโดยธรรมของเจ้าของเดิม หรือเกษตรกรอื่นตามลำดับ เช่าเพื่อประกอบเกษตรกรรม ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่เจ้าของเดิม นอกจากนี้ ได้กำหนดให้ ส.ป.ก. ต้องแจ้งเตือนสถาบันเกษตรกรเมื่อฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามที่กำหนด หากสถาบันเกษตรกรไม่แก้ไขให้ถูกต้องภายในกำหนดระยะเวลา หรือสถาบันเกษตรกรเลิกกิจการ ให้ ส.ป.ก. มีคำสั่งให้สถาบันเกษตรกรหรือผู้ชำระบัญชีของสถาบันเกษตรกรนั้นโอนสิทธิในที่ดินคืนให้ ส.ป.ก. (ร่างข้อ ๙)

๔.๕ หมวด ๓ การแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินไปยัง ส.ป.ก. (ร่างข้อ ๑๐ ถึงข้อ ๑๖)

๑) กำหนดให้ผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอาจแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินบางส่วนหรือทั้งหมดคืนให้ ส.ป.ก. โดยจะขอรับค่าตอบแทนหรือไม่ขอรับค่าตอบแทนก็ได้ โดยผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต้องมีหนังสือแจ้งความประสงค์ไปยัง ส.ป.ก.จังหวัดแห่งท้องที่ พร้อมด้วยสำเนาหนังสือแสดงสิทธิหรือแผนที่แสดงที่ตั้งที่ดินโดยสังเขป (ร่างข้อ ๑๐)

๒) กำหนดให้การแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินไปยัง ส.ป.ก. โดยขอรับค่าตอบแทน ให้ ส.ป.ก.จังหวัดแห่งท้องที่จัดทำความเห็นและรายงานผลการตรวจสอบในเรื่องเกี่ยวกับ ๑) สภาพความเหมาะสมทางการเกษตรของที่ดิน และลักษณะการทำประโยชน์ในที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ๒) ภาระผูกพันเหนือที่ดิน รวมตลอดทั้งหนี้ที่เกิดกับสถาบันการเงินที่ร่วมโครงการกับ ส.ป.ก. และ ๓) ราคาประเมินที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ เพื่อส่งให้ ส.ป.ก. พิจารณา สำหรับกรณีที่ไม่ขอรับค่าตอบแทน ให้ ส.ป.ก.จังหวัดแห่งท้องที่ที่สามารถส่งเรื่องให้ ส.ป.ก. เพื่อรับโอนสิทธิในที่ดินดังกล่าวได้เลย โดยไม่ต้องจัดทำความเห็นและรายงานผลการตรวจสอบ (ร่างข้อ ๑๑)

๓) กำหนดให้ค่าตอบแทนกรณีที่ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม แจ้งความประสงค์จะแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินให้แก่ ส.ป.ก. เป็นไปตาม “ราคาประเมินที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ” โดยกำหนดให้จ่ายเฉพาะ “ค่าที่ดิน” เท่านั้น ไม่รวมค่าสิ่งปลูกสร้างหรือทรัพย์สินอื่นที่ติดอยู่กับที่ดิน และสามารถหักค่าภาระผูกพันเหนือที่ดินหรือหนี้ที่เกิดกับสถาบันการเงินที่ร่วมโครงการกับ ส.ป.ก. รวมทั้งหนี้ที่เกิดจากการกู้ยืมเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้ แต่ ส.ป.ก. จะรับผิดชอบแต่เฉพาะส่วนที่ไม่เกินค่าที่ดินเท่านั้น (ร่างข้อ ๑๒)

๔) กำหนดให้ผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีสิทธิที่จะรื้อถอนทรัพย์สินที่ติดอยู่กับที่ดินออกไปภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือจะสละสิทธิในทรัพย์สินนั้นก็ได้ ซึ่งหากผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่รื้อถอนภายในระยะเวลาที่กำหนด ส.ป.ก. มีอำนาจที่จะเข้ารื้อถอนหรือขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นได้ โดย ส.ป.ก. มีสิทธิหักค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาและค่ารื้อถอนจากเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดนั้นได้ หักแล้วเหลือเงินเท่าใดก็ให้แจ้งผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมรับคืนไป ส่วนกรณีที่ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมสละสิทธิในทรัพย์สินนั้น ส.ป.ก. มีอำนาจรื้อถอนแล้วนำออกขายทอดตลาดได้เงินมาเท่าใดเงินนั้นก็ตกเป็นของ ส.ป.ก. เนื่องจากมีการสละสิทธิในทรัพย์สินนั้นแล้ว (ร่างข้อ ๑๓)

๕) กำหนดให้ ส.ป.ก. ไม่รับคืนที่ดินได้ ในกรณีที่ที่ดินมีสภาพไม่เหมาะสมที่จะใช้เป็นที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอันเนื่องมาจากการกระทำ หรือการงดเว้นการกระทำอันพึงต้องกระทำ ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเป็นความผิดของผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่ยินยอมชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นกับที่ดิน เนื่องจากเป็นกรณีการรับโอนโดยจ่ายค่าตอบแทน ส.ป.ก. จึงควรมีสิทธิที่จะรับโอนคืนเฉพาะที่ดินที่มีสภาพที่เหมาะสมที่ ส.ป.ก. จะนำไปจัดให้กับเกษตรกรรายอื่นต่อไปได้ (ร่างข้อ ๑๔)

๖) กำหนดให้ ส.ป.ก. มีหน้าที่ในการทำหนังสือแจ้งไปยังผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และ ส.ป.ก.จังหวัดแห่งท้องที่ เพื่อให้มาทำการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดิน ณ สำนักงานที่ดิน และรับค่าตอบแทน เมื่อผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมใช้ที่ดินโดยฝ่าฝืนกรณีตามที่กำหนด และกำหนดให้ค่าตอบแทนกรณีที่มีการใช้ที่ดินโดยฝ่าฝืน ให้จ่ายในราคา “ค่าเช่าซื้อ” ที่ผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้เช่าซื้อไปจาก ส.ป.ก. โดยให้หักค่าภาระผูกพันเหนือที่ดิน หนี้ที่เกิดกับสถาบันการเงินที่ร่วมโครงการกับ ส.ป.ก. และหนี้ที่เกิดจากการกู้ยืมเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมทั้งค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดินโดยฝ่าฝืน ออกจากค่าตอบแทนด้วย ตลอดจนกำหนดให้ในกรณีที่มีทรัพย์สินที่ติดอยู่กับที่ดินให้นำร่างข้อ ๑๓ มาใช้ในการดำเนินการ (ร่างข้อ ๑๖)

รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔

๕. ประโยชน์และผลกระทบ

๕.๑ ร่างกฎกระทรวงการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินของผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. จะมีผลทำให้หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินทั้งในกรณีที่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม กรณีการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินไปยังสถาบันเกษตรกร และกรณีการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินไปยัง ส.ป.ก. เกิดความชัดเจน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ประสงค์จะทำการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินดังกล่าว และเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้วย

๕.๒ บุคคลผู้ได้รับโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์โดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และทายาทโดยธรรมของบุคคลดังกล่าว รวมทั้งสถาบันเกษตรกรที่ประสงค์จะรับโอนสิทธิในที่ดินของบุคคลนั้นจะต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้

๖. ค่าใช้จ่ายและแหล่งที่มาหรือการสูญเสียรายได้

การจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่ประสงค์จะแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินคืนให้ ส.ป.ก. จะดำเนินการใช้จ่ายจากเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามนัยมาตรา ๙ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘

๗. ความเห็นหรือความเห็นชอบ/อนุมัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๗.๑ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ สรุปสาระสำคัญได้ว่า เห็นควรให้ความเห็นชอบในหลักการของร่างกฎกระทรวงดังกล่าวเพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตกทอดทางมรดกและการโอนที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และสนับสนุนให้เกิดการหมุนเวียนใช้ประโยชน์จากที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้อย่างต่อเนื่องและเกิดความเป็นธรรม เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ทางการเกษตร ช่วยลดความเหลื่อมล้ำในฐานะของบุคคลทางเศรษฐกิจและสังคมได้ในระดับหนึ่ง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ให้เกษตรกรและทายาทผู้มีส่วนได้เสีย เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้เข้าใจถึงเหตุผลความจำเป็นและแนวทางปฏิบัติตามร่างกฎกระทรวงดังกล่าว เพื่อสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติและการบังคับใช้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งติดตามและกำกับดูแลให้มีการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อการเกษตรให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ต่อไป

๗.๒ กระทรวงมหาดไทยได้เสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ สรุปสาระสำคัญได้ว่า ร่างกฎกระทรวงการตกทอดทางมรดกและการโอนสิทธิในที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. จะทำให้เกษตรกรได้รับความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินการเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน จึงเห็นชอบด้วยกับหลักการของร่างกฎกระทรวงดังกล่าว โดยมีข้อสังเกตว่า ควรเพิ่มเติมความในข้อ ๖ “ในกรณีผู้ได้รับสิทธิในที่ดินถึงแก่ความตายและ ส.ป.ก.จังหวัดพิจารณาให้ทายาทโดยธรรมเป็นผู้รับมรดกในที่ดินนั้นแล้ว ให้ ส.ป.ก.จังหวัดแห่งท้องที่แจ้งเป็นหนังสือให้เจ้าพนักงานที่ดินทราบ เพื่อให้เจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการจดทะเบียนสิทธิในที่ดินซึ่งได้มาโดยทางมรดกให้แก่ทายาทโดยธรรม เมื่อเจ้าพนักงานที่ดินดำเนินการเสร็จแล้ว ให้แจ้งเป็นหนังสือให้ ส.ป.ก.จังหวัดแห่งท้องที่อันเป็นที่ตั้งของที่ดินนั้นทราบรายละเอียดการจดทะเบียนสิทธิดังกล่าว”

๗.๓ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแจ้งว่า คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้ตรวจพิจารณาร่างกฎกระทรวงการตกทอดทางมรดกและการโอนสิทธิในที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดิน

เพื่อเกษตรกรกรม พ.ศ. เสร็จแล้ว โดยมีการแก้ไขชื่อร่างกฎกระทรวง เป็น “ร่างกฎกระทรวงการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินของผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรม พ.ศ.” และแก้ไขหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขเกี่ยวกับการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม และการแบ่งแยกและการโอนสิทธิในที่ดินไปยังสถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก. เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรม พ.ศ. ๒๕๑๘ พร้อมทั้งได้กำหนดกระบวนการหรือขั้นตอนการจดทะเบียนสิทธิในที่ดินให้แก่ทายาทโดยธรรมของผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรให้ชัดเจนขึ้นตามข้อสังเกตของกระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน) ทั้งนี้ เป็นไปตามบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างกฎกระทรวงการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินของผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรม พ.ศ. เรื่องเสร็จที่ ๑๕๑๓/๒๕๖๖

๘. ข้อกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

๘.๑ มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรม พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๙ และมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรม พ.ศ. ๒๕๑๘

“มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ที่กบอออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละกระทรวง”

“มาตรา ๓๙ ที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรมจะทำการแบ่งแยก หรือโอนสิทธิในที่ดินนั้นไปยังผู้อื่นมิได้ เว้นแต่เป็นการตกทอดทางมรดกแก่ทายาทโดยธรรม หรือโอนไปยังสถาบันเกษตรกร หรือ ส.ป.ก. เพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

๘.๒ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๖ อนุมัติหลักการร่างกฎกระทรวงการตกทอดทางมรดกและการโอนสิทธิในที่ดินที่บุคคลได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรม พ.ศ. ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ความเห็นของกระทรวงมหาดไทยไปประกอบการพิจารณาด้วยแล้วดำเนินการต่อไปได้

๙. ข้อเสนอของส่วนราชการ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงขอเสนอร่างกฎกระทรวงการแบ่งแยกหรือโอนสิทธิในที่ดินของผู้ได้รับสิทธิโดยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรม พ.ศ. มาเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ร้อยเอก

(ธรรมนัส พรหมเผ่า)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรกรม

โทร./โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๒๙๐๔

E-mail : legal@alro.go.th